

אמר ר' חנינא: רוב וקרוב (אפילו קורבא דמוכת. תוס') – הולכין אחר הרוב. ודין תורה הוא, ואף לקולא, וגם ב'חד רובא' – כל זה מבואר בסוגיא. (וכתבו המפרשים שר' זירא חולק, שהשיבו מדין עגלה ערופה. ומסקנת רבא שאין חילוק בין רוב גרידא לרוב ומצוי).
ואולם אם יש סיבה לתלות שלא הגיע מן הרוב המרוחק – הולכים אחר הקרוב. (כגון חבית שנמצאה בנהר שיש בו עקולי ופשוירי, שאמר רב שלא מסתבר שבאה מרחוק).
(וכתב הרמב"ן שאם נמצא במקום עצמו של המיעוט, ולא במקום אחר 'קרוב' אליו), תולים שבא ממנו, ואין אומרים שבא ממקום אחר).

מג. האם מותר לזרוע וליטע סביבות העיר, בסמוך לה?

נחלקו תנאים אם מותר לעשות את המגרש הפנוי שסביבות ערי ישראל אלף אמה לכל רוח – שדה. לדעת ר' אליעזר מותר הדבר, מלבד בערי הלויים, ולחכמים – אסור. ואמרו בגמרא שלא אסרו חכמים אלא זרעים, אבל אילנות – מותר, אולם משום גוי העיר הצריכו להרחיק את האילן עשרים וחמש אמה, ובחרוב ובשקמה שהם גדולים – חמשים אמה. ולדעת אבא שאול – כל אילן סרק מרחיקין נ' אמה.
ואם קדם האילן – קוצצו, וחייבים ליתן לו דמיו. ואם העיר קדמה – קוצץ ואינו מקבל דמיו. ובספק מי קדם – קוצץ ואינו נוטל דמים.
(בש"ע השמיט דין הרחיקת האילן מן העיר.
הרמב"ם השמיט החילוק שבין זרעים לאילנות, וכנראה היתה גרסתו כגרסת רבו ר"י מגאש, שחילוק זה לא נאמר אלא לר' אליעזר ולא לחכמים. קוב"ש).

דף כה

מד. מאי נפקא מינה ממחלוקת החכמים אם שכינה במערב או בכל מקום?

נפקא מינה לענין העמדת בורסקי במערבה של עיר, שר' עקיבא אסר לפי שרות מערבית תדירא בשכינה. וכן לפי שיטתו כיוון התפילה למערב דוקא (וע' תד"ה לכל).
(וכן נפ"מ לענין הנפנה במקום מגולה, שלא ייפנה בין מזרח למערב, וכן לענין כיוון מיטתו – ע' או"ח ג, ה, ו).

מה. מהם תכונותם ותפקידם של הרוחות השונות?

ארבעה רוחות מנשבות בכל יום:
רוח מזרחית – בזמנים רגילים היא חמה ומנשבת בנחת, אבל כאשר היא באה לפורענות היא סוערת ומסערת את העולם כולו כשעיר. (רש"י ותוס'. וצ"ב במש"כ בפירוש הרא"ש – תמיד ל. שהיא רוח חזקה וקשה). ומטר סוחף וקשה בא מחמתה. (ור' רשב"ם ותוס' לקמן קמו. במחלוקתם אם המזרחית ממטרת או מונעת מטר).
ביומא (כא) מבואר שהמזרחית בא"י קשה ובבבל יפה, מפני שהיא ארץ לחה.
רוח דרומית – קשה מכל הרוחות ואלמלא 'בן נץ' שמעמידה, מחרבת את העולם. רוח זו מעלה רביבים טובים, ומגדלת עשבים. ומיום שחרב הבית לא הוגשמה רוח דרומית.
קשה היא לחטים שהביאו שליש ויפה לזיתים בשעה שיצנו. (להלן קנו).

רוח צפונית – מנשבת עם כולם, שאלמלא כן אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת. רוח זו מחממת ומביאה שרב (רש"י. ואולם פעמים מביאה קרה, כפי שאמרו על 'ממזרים קרה' – זו רוח צפונית), ורעבון בא מחמתה, שהיא מפזרת העבים ומאירה היום כזהב ומונעת המטר (להלן קמו.).

רוח מערבית – קשה. (תוס'). והיא ממטרת במידה, ויפה למקום שצריך גשמים מרובים, אך לא בארץ לחה, שממטרת יותר מכדי צרכם (עפ"י רשב"ם להלן קמו.). וי"א להפך (להלן קמו.).

דפים כה – כו

מז. כמה מרחיקין את האילן מן המיצר של חברו, ומבורו?

מרחיקין את האילן משה של חברו, בין שדה לבן בין שדה אילן, ד' אמות, כדי עבודת המחרשה. ובבבל שמחרשתן קצרה – שתי אמות. היה גדר בינתים, אינו מרחיק. וכן הדין בהרחקת גפנים מגפנים, אבל אילן מגפנים צריך הרחקה יתרה, משום הוק הציפורים הנוחתים מהאילן לחרם. (וכתב הרמב"ן, שהחילוק בין גפן ואילן לאילן ואילן, אינו אלא בבבל, אבל בארץ ישראל לעולם צריך ודי בד' אמות. ובנמוקי יוסף הסתפק בזה. וע' שו"ע ורמ"א קנה, כה ובחזו"א ב"ב יד, ז).

(ולר' יוסי, דוקא אם נטע אילן גבוה, אבל נטע גרעין – לא, שאין זה 'גירי דילה'. עפ"י תוס'. ויש אומרים שכשפריח את הצפורים, הולכות הם מיד לגפן, והרי זה גירי דילה בכל אופן.)

לשיטת עולא (לפי פירוש רבנו חננאל, אך לא לפרש"י ור"י), יש להרחיק את האילן ט"ז אמה, משום יניקת השורשים מקרקע חברו. (והמשנה שהתירה לסמוך יותר – בשמפסיק צונמא בין הרשויות. ראשונים). ור' יוחנן (לדעת רבין) חולק, שאין לחוש בדבר. (וכן הלכה.)

מרחיקין את האילן מן הבור (בין במקביל, בין מלמעלה, בין מלמטה) – כ"ה אמות, ובאילנות גדולים כחרוב ושקמה – חמשים אמה. ואולם ר' יוסי חולק, שאין חיוב הרחקה לדעתו אלא ב'גירי דילה'. (וכן הלכה.)

(לחכמים, לשיטת רבא (לעיל יח-יט), לפי שיטת רש"י, אך לא לשיטת ר"ח ור"ת), אין לסמוך אילן סמוך לרשות חברו, גם כאשר אין הבור קיים עדיין. וצריך להרחיק חצי מדת ההרחקה. ושתי לשונות בגמרא, אם מחלוקת אביי ורבא בשדה העשויה לבורות או בשדה שאינה עשויה לבורות.)

דף כו

מז. המנפץ פשתן, והיוצא מן הניפוץ עף ומזיק על ידי הרוח (רוח מצויה) – האם מותר הדבר, והאם יש חיוב תשלומין בנוקין?

נחלקו אמוראים לשיטת ר' יוסי (אבל לחכמים – חייב להרחיק. עתד"ה זיקא), שאין חיוב הרחקה אלא ב'גירי דילה' – האם נחשב הדבר כחציו ואסור, (וכמו לענין מלאכת שבת, שהזורה ורוח מסייעתו – מתייחסת הפעולה אליו), – כן שיטת מר בר רב אשי ומרימר. או שמא אינו חייב להרחיק, משום שהרוח היא המזקת ולא הוא. כך הורה רבינא. (להלכה – חייב להרחיק. חו"מ קנה, לד.)

(ואולם מתשלומין הוא פטור לכולי עלמא, משום גרמא – פוסקים. וע' ב"ק ס, ואפילו למחייבים שם, כאן שאני, שאינו מתכוין שיעופו (ע' ש"ך תיח, ד) או משום 'גרמי דבהמתו' שהרי זה ממון המזיק ע"י גרמי – עפ"י הגר"ח.)

מח. שרשי אילן של אחד שנכנסו לרשותו של אחר – האם יש לו זכות לשרש אחריהם, ולמי השרשים שייכים?